

ЕКОЛОГІЧНА, ФЛОРИСТИЧНА ТА ЦЕНОТИЧНА ЦІННІСТЬ ЗАМГЛАЙСЬКОГО БОЛОТНОГО КОМПЛЕКСУ *

Ю.Карпенко, к.біол.н., доцент, завідувач кафедри екології та охорони природи,
С.Потоцька, к.біол.н., доцент кафедри екології та охорони природи,
Національний ун-т "Чернігівський колегіум" ім.Т.Г.Шевченка; Голова Чернігівської обласної
організації Українського товариства охорони природи; член Басейнової ради Десни та верхнього Дніпра

Одним із кроків на шляху впровадження європейських стандартів у сфері управління водними ресурсами є розробка планів управління річковими басейнами, з метою подальшого досягнення стратегічної екологічної цілі – підтримання чи досягнення доброго стану вод.

Важливою частиною планів управління річковими басейнами є визначення зон (територій), які підлягають охороні, та їх картування.

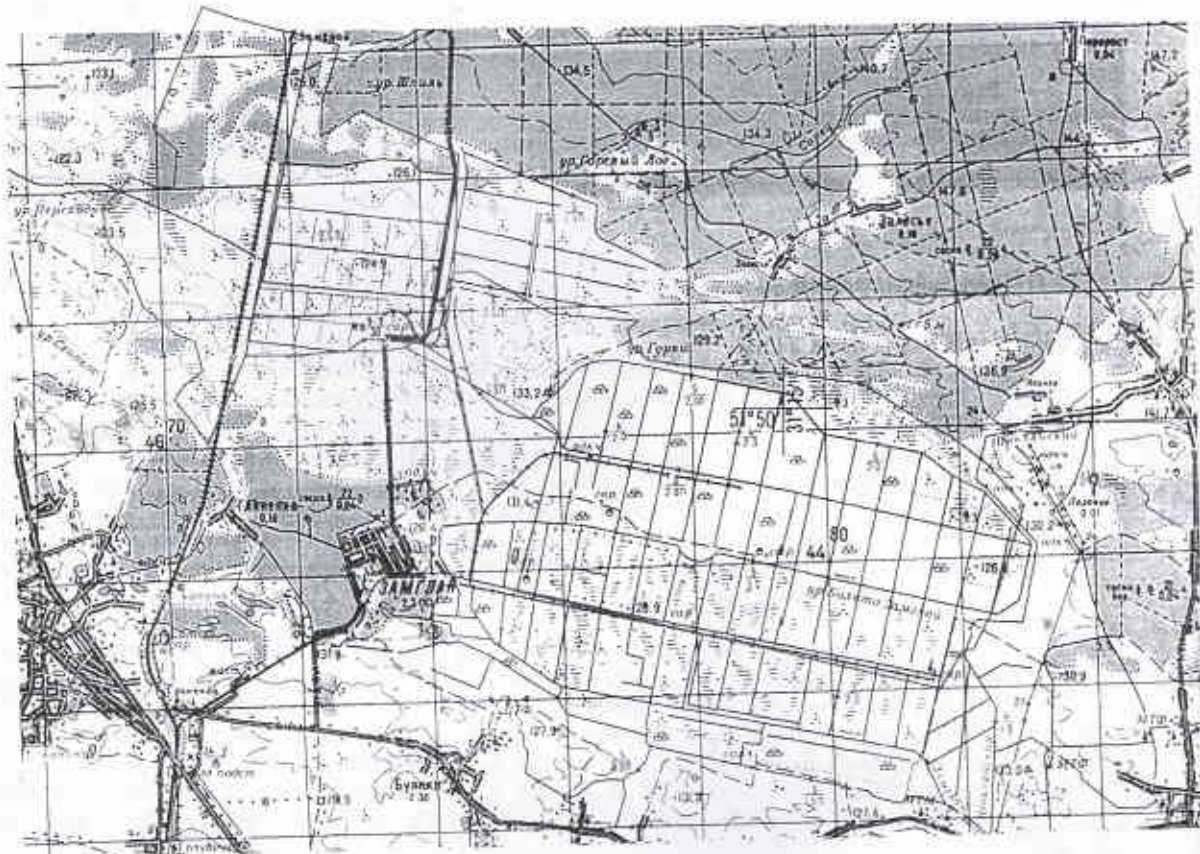
Сьогодні Україна, як сторона Бернської конвенції, удосконалює підхід до національної системи охорони природи в Україні і виконує взяті зобов'язання щодо Смарагдової мережі, створюючи тим самим єдину європейську мережу природоохоронних територій.

Території Смарагдової мережі, в основному, перекриваються з існуючими в Україні територіями природно-заповідного фонду, які створені з метою охорони природних ландшафтів від негативних змін внаслідок господарської діяльності людини – парками, заповідниками, заказниками.

Прикладом таких природоохоронних територій є **розташований у Ріпкинському**

* Роботу виконано в рамках проекту "Кліматично-нистецькі лабораторії" під назвою "ZONG" за підтримки програми Culture Bridges та є колаборацією Ekoltava (Полтава), NGO ITTA (Чернівці) та мисткині і культурної географіні Iryna Zamuruieva

Рис. 1. Картохема території ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Замглай»

районі Чернігівської області ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Замглай".

Замглайський болотний комплекс за розмірами і збереженістю гідрофільного біорізноманіття є одним з найбільших в Європі. В його основі знаходиться ландшафтний заказник загальнодержавного значення (далі ЛЗЗЗ) "Замглай" – найбільше болото на різних стадіях розвитку, розташоване у Ріпкинському районі Чернігівської області між смт. Замглай та с.Ловинь (рис.1). Природоохоронний статус "Замглаю" було надано згідно з Указом Президента України від 04.11.2000 року №1207/2000. Це комплекс заболочених знижень та підвищень різного рівня, які зайняті луками та лісами, а також піщаних гряд, який відіграє важливу роль у пом'якшенні наслідків впливу парникових газів і відповідних змін клімату та є найбільш ефективним накопичувачем і осаджувачем вуглецю. Дана територія функціонує як своєрідна губка, абсорбуючи та накопичуючи надлишки опадів і являє собою частину одного з найбільших та своєрідних на Лівобережному Поліссі регіонів – *Замглайського болотного масиву в прадолині Дніпра*.

Рис. 2. Залишки Замглайського торфобрикетного заводу

В минулому ця територія (болото "Замглай", Чумакові кар'єри) була місцем торфовидобутку. З 1960 року тут працював Замглайський торфобрикетний завод, який значно змінив ландшафти і гідрологічний режим навколишньої території (рис.2). У зв'язку з закриттям цього підприємства і створенням на частині території торфорозробок ЛЗЗЗ "Замглай" загальною площею 4428 га, цю територію слід розглядати як відновлювальну територію та проводити на ній моніторингові дослідження стану і розвитку природних процесів. Після припинення видобутку торфу великі за площею торф'яні кар'єри, які займають значну частину заказника, перебувають у стадії ренатуралізації та є притулком численних представників водно-болотного фауністичного комплексу. Місцеве населення використовує окремі ділянки на околицях сіл для заготівлі торфу кустарним способом.

Лісові території використовуються для збору грибів, ягід, частково лікарської сировини, заболочені ділянки виконують ряд водоохоронних функцій в заплавах малих річок, виступають осередками бореального та неморального різноманіття. Ці території мають важливе водоохоронне, гідроакумулююче та середовищестабілізуюче значення для регіону в цілому.

Території ЛЗЗЗ "Замглай" та прилеглі до нього входять до складу відновлювальної території "Замглай" (площею 19633,0 га) регіональної екомережі Чернігівської області, яка є територією одного з найбільших на Чернігівському Поліссі евтрофних боліт, місцями мезотрофних комплексів у верхів'ях річки Замглай.

З позицій наукової цінності територія досліджень є важливим рефугіумом гідрофільного біорізноманіття лісової зони, місцем концентрації ряду раритетів бореальної групи та представників різних фауністичних комплексів. Поєднання різних ценотичних компонентів формує відповідно значну різноманітність біотопів існування для тварин та відповідних фауністичних комплексів. Так, орнітофауна досліджуваних територій включає 147 видів птахів з 16 рядів і 38 родин, що складає 52,1% від загальної видової кількості птахів, зареєстрованих у Чернігівській області. На території досліджень відмічено 20 видів птахів, які занесені до Червоної книги України (2009 р.), додатків Конвенції про охорону фауни та флори і середовищ існування в Європі.

Територія болотного комплексу "Замглай" має систему традиційного природокористування та відповідну історико-культурну цінність як місцевість старообрядницьких традицій, історичних подій, які відбувалися в межах Олександрівської другої, Клубівської, Звеничівської, Довгівської, Терехівської, Малинівської, Березанської громад. Про це свідчить ряд городищ різного часу: від епохи бронзи, раннього заліза, часів Київської Русі до Середньовіччя. Вважається, що ця територія є одним із відгалужень водного шляху "Дніпро-Десна", яке проходило по річці Замглай. Ряд населених пунктів (Клубівка,

Рис. 3. Під час експедиційних досліджень

Терехівка) у межах або прилеглих до пропонованої заповідної території були відомі з часів XVII-XVIII століть. В околицях с.Звеничів знаходиться давньоруське городище X-XIII ст., яке розміщене на мальовничому пагорбу, оточеному заболоченими ділянками. В давньоруські часи Звеничів, очевидно, являв собою фортецю з невеликими гарнізоном, який контролював прохід серед непрохідних Замглайських боліт і шлях на Радомичі. Також на цій території було виявлено курганний могильник (1874 р.), який складається з VII курганів, досліджених у 1976-1977 рр. (тут мали місце знахідки X ст.).

Результати досліджень. Нами вивчалися флористичні, ценотичні та екологічні особливості території ЛЗЗЗ "Замглай" (рис.3). Біотопічно, ландшафтно і ценотично лісо-болотно-водний Замглайський комплекс є досить різноманітним, але в цілому на ньому переважають болотна, лучна та прибережно-водна рослинність з рядом як типових для Полісся, так і рідкісних видів флори та фауни.

Болотний масив "Замглай" та прилегли до нього території - це широка заболочена долина, яка тягнеться смугою майже на 70 км північніше Чернігова, з'єднуючи сучасні долини Дніпра і Десни. Формування Замглайської долини відносять до часу відступу Дніпровського зледеніння. В той час потужними потоками вод стародавнього "Замглаю", що діяли сумісно з водами Дніпра, відбулось формування Замглайської долини. Піщані наноси розливались та перевідкладались окремими рукавами Дніпра та Замглаю, внаслідок чого утворилась своєрідна ландшафтна структура цієї території. За характером ландшафтної структури Замглайська долина поділяється на "Болото Паристе", Північний, Центральний та Південний "Замглай".

У рослинному покриві цих територій поєднуються болотний, лучний, водний, прибережно-водний (меншою мірою лісовий) типи рослинності, частково псамофітна рослинність. Найбільш поширеною та різноманітною за ценотичним складом є болотна рослинність. Деякі відомості про болота Замглайського болотного масиву та прилеглих до нього територій наведено в роботах Ф.Я.Левіної (1957) і Д.К.Зерова (1938). Серед боліт переважають евтрофні відкриті і основні болота, значні площі займають чагарникові болота, зустрічаються фрагменти високотравних боліт з очеретом та разом, відмічені тут також лісові болота. В північно-західній частині заказника відмічені еумезотрофні ділянки, болото починає вступати в мезотрофну стадію. Найпоширенішими є болота з переважанням *Carex elata* All., які займають найбільш обводнені ділянки (рис.4). Місцями співдомінантом виступає *Glyceria maxima* (C.Hartm) Hartm та *Carex appropinquata* Schum. Флористичне ядро цих ділянок утворюють типові болотні види - *Lysimachia vulgaris* L., *Lythrum salicaria* L., *Comarum palustre* L., *Equisetum fluviatile* L., зрідка відмічений *Ranunculus lingua* L. та інші.

Характерними та досить поширеними на території Замглайської западини є угруповання *Carex juncella* (Fries) Th.Fries, які знаходяться на південно-західній межі поширення. Місцезнаходження в Україні цих рідкісних угруповань найбільшою мірою пов'язане з прадолиною Дніпра. На едифікаторну роль домінанта цих боліт - осоки ситничковидної - на Замглайському масиві вказувала ще Ф.Я. Левіна (1937). Співдомінантами в цих угрупованнях виступає місцями *Comarum palustre*, *Carex vesicaria* L. та *Eriophorum polystachyon* L. У комплексі з основними угрупованнями зустрічаються осоково-гіпнові покриття гіпнових мохів, в яких досягає 50-60%.

Поширені на цій території чагарникові болота характеризуються переважанням *Salix*

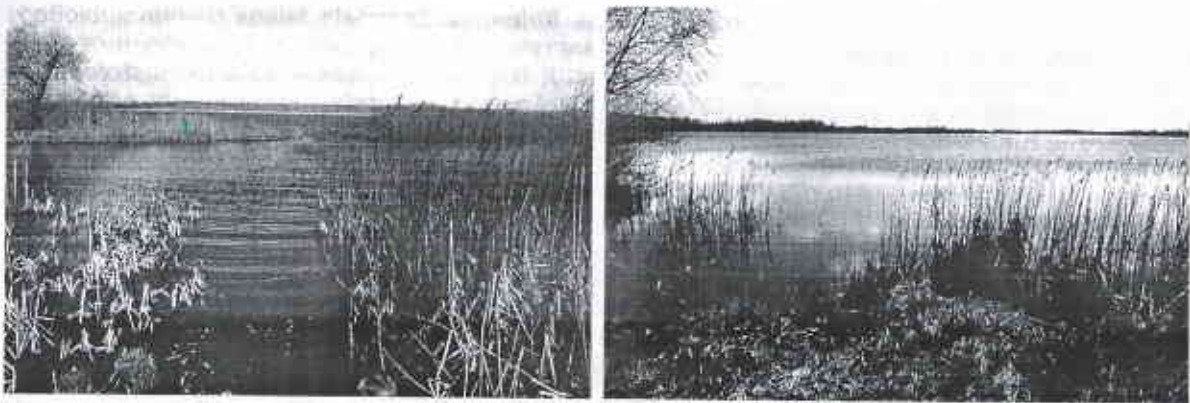
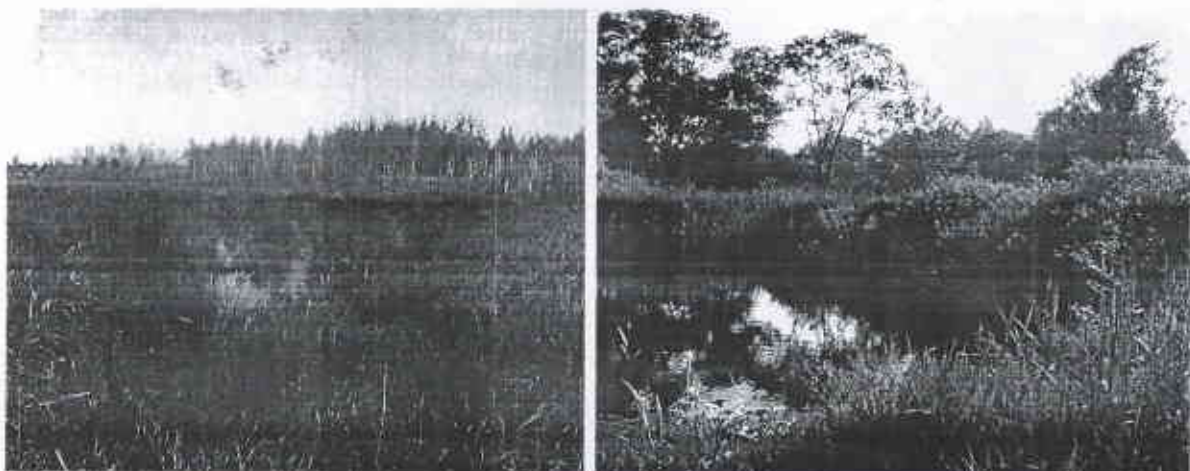

Рис. 4. Зустрічаються високотравні болота з очеретом

cinerea L. з доміантою інших *S. rosmarinifolia* L., *S. myrsinifolia* Salisb, а в центральній та південно-західній її частині *Salix starneana* Willd, занесеної до Червоної книги України. В трав'яному покриві цих ценозів залежно від обводненості переважає *Carex elata*, *C. Acuta*, місцями *Filipentalula denundata* (J. et.C. Presl.) Fritsch, поодинокі відмічений *Phragmites australis* (Cav) Trin. ex Steud. Серед чагарникових боліт особливу наукову цінність мають угруповання з переважанням *Betula humilis* Scharank з *Molinia caerulea* (L.) Moench трав'яному покриві. Найбільш поширені ці угруповання в центральній частині "Замглау" – *Betula humilis*, внаслідок дії меліорації попередніх років.

Лісові болота представлені чорновільками та угрупованням з переважанням *Betula pubescens* Ehrh. Суходільні замглайські чорновільшляки на відміну від класичних притерасних, характеризуються меншими обводненістю, комплексністю та мозаїчністю рослинного покриву. Це переважно чорновільки кропивові та осокові. В них зберігається флористичне ядро, притаманне саме цим ценозам – *Solanum dulcamara* L., *Carex elongata* L. та інші. Березняки поширені на цих територіях більше, вони розташовуються в центральній частині і відмічаються досить густим деревостаном. Характерною особливістю їх є значна участь в ярусі підліску реліктового червонокнижного виду – *Betula humilis*, який виступає місцями доміантом чагарникового ярусу. В трав'яному покриві цих угруповань переважає *Molinia caerulea*.

Значні площі в рослинному покриві займає лучна рослинність. Серед лук переважають торф'яністі луки із домінуванням *Deschampsia caespitosa* (L.) Beauv. В ценозах торф'янистих лук найбільшою мірою зберігають виявлені популяції *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo (найбільш поширений), зрідка відмічені *D. maculata* (L.) Soo та *D. Fuchsii* (L.) Soo, рідкісні лікарські рослини (*Gentiana pneumonanthe* L., *Polemonium caeruleum* L.),

великі популяції по краю цих ценозів утворює *Valeriana exsultata* Mikan.

Невеликими фрагментами по краю торф'янистих лук розміщуються угруповання дрібних *Carex* (*C. nigra* (L.) Reinhard, *C. panicea* L.), із співдомінуванням *Agrostis stolonitera* L., в цих ценозах відмічені *Parnassia palustris* L. (охороняється в Чернігівській області).

Найвищий рівень в екологічному спектрі лук займають справжні луки, які невеликими ділянками зустрічаються в комплексі з торф'янистими луками (рис.5). Плескати видовжені підвищення займають угруповання, в яких домінують типові доміанти справжніх лук – *Festuca pratensis* Huds, *Alopecurus arundinaceus* Poir.

Флористичне ядро утворюють типові лучні види – *Rhinanthus minor* L., *Centaurea jacea* L., *Leucanthemum vulgare* Lam. та інші. Особливу наукову цінність надають цим угрупованням місцезростання рідкісного виду не тільки регіону, а й України в цілому – *Orchis nervulosa* Sakalo. Відмічені лучні ділянки з переважанням *Festuca rubra* L., які займають сухі підвищення та формуються на ділянках із підсушеним торфом. Доповнюють ценотичний склад лучної рослинності пустищні луки, які невеликими ділянками зустрічаються переважно у західній частині заказника. Домінантами в ній виступає *Nardus stricta* L., та *Calluna vulgaris* (L.) Hull.

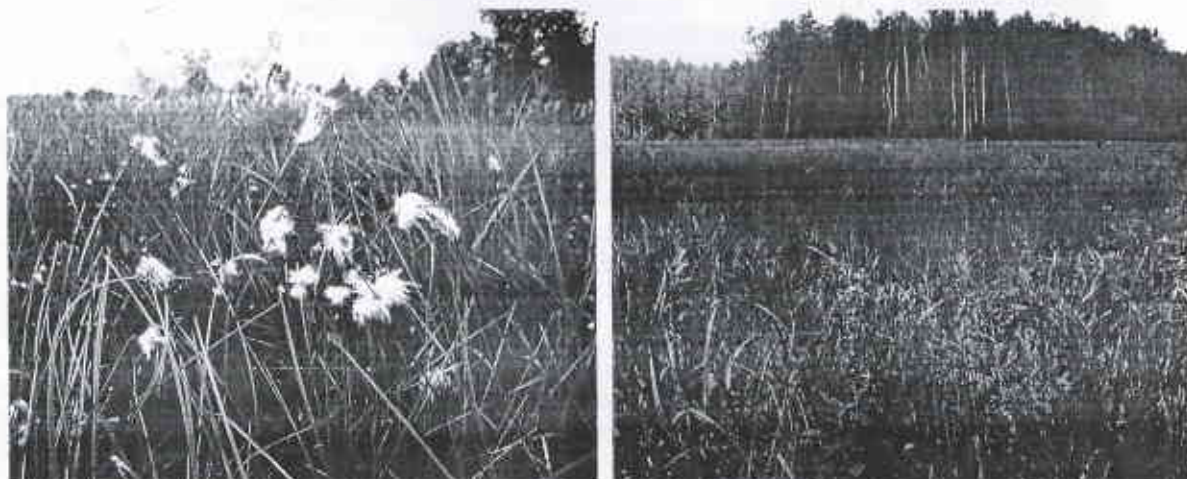
Водна та прибережно-водна рослинність є специфічною, оскільки практично відсутні природні водойми, а ці типи рослинності пов'язані переважно з торфовими кар'єрами, меліоративними каналами і часто являють фрагменти угруповань. Серед водних угруповань найчастіше утворює *Elodea canadensis* Michx, *Spirodella polyrrhiza* (L.) Schleid, в них поодинокі відмічений *Potamogeton natans* L., рідше *Hottonia palustris* L. та інші. Домінантами прибережно-водної рослинності, яка займає мілководні ділянки кар'єрів та заростаючі меліоративні канали, є типові гідрофільні види *Carex* (*C. acuta*, *C. rostrata* Huds, зрідка *C. pseudocyperus* L.), серед рідкотрав'я – *Alisma plantago-aquatica* L., *Iris pseudacorus* Schur, *Rumex hydrolapatum* Huds, місцями зарості утворює *Bidens cernua* L. та *Valeriana exsultata*.

Лісова рослинність відображає основні риси Замглайського долинного комплексу і представлена ділянками вологого соснового лісу, залишками дібров, які розміщуються на підвищених елементах рельєфу та березняками, які являють молоді досить густі угруповання на деяких підвищених ділянках. Сосновий ліс має локальне тут поширення – в північно-західній частині (на південь від с. Ловинь) у комплексі з болотами розміщується сосновий ліс молінієвий. Деревостан утворюють розріджені сосни, висотою до 20 м, діаметром 50–60 см, у віці біля 80 років.

Домішку в деревостані становлять *Betula pendula* та *Quercus robur* L., створюючи другий ярус. В ярусі підліску зростає *Frangula alnus* Mill., в трав'яному покриві домінує *Molinia coerulea*. Серед лісових видів поодинокі відмічені *Pheridium apuelinum* (L.) Kuhn, *Vaccinium myrtillus* L., *Solidago virgaurea* L. та інші.

Дубові ліси виявлені лише в північно-східній частині (урочище "Горки") і являють

Рис.5. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Замглай"

собою залишки колишніх дібров, представлені розрідженими угрупованнями поростевих багатостовбурних дубів. Зрідка на цих ділянках зустрічаються кущі *Corylus avellana* L. Основу травостою в них утворюють злаки, поодинокі відмічені неморальні види – *Asarum europaeum* L., *Convallaria majalis* L., *Polygonatum odoratum* (Mill) Druce, на освітлених ділянках лісів поширений *Melampyrum nemorosum* L. Нами виявлені локалітети цих лісів в заказнику є цінними у збереженні біорізноманіття, притаманного лише таким екотопам. Доповнюють біорізноманіття рослинного покриву несформовані угруповання псамофітних видів, що розміщуються невеликими плямами на піщаних пагорбах: Найбільшу участь в них бере *Artemisia dniproica* Klok, зростають такі псамофітні види – *Sedum acre* L., *Jasione montana* L., *Heliclisum arenarium* (L.) Moench та інші.

Флористичне різноманіття території досліджень є досить високим. Основу її флори утворюють болотні та лучно-болотні види, що обумовлено географічним положенням та своєрідністю ландшафтною структури, і лише невелику частину становлять лісові, що обумовлено відсутністю справжніх лісів. В складі болотних угруповань чимало бореальних видів-домінантів. Це такі види осок як *Carex elata*, *C. rostrata*, *C. acuta* та інші. В болотних угрупованнях як асектатори виступають такі бореальні види як *Comarum palustre*, *Eriophorum polystachion*, *Dryopteris cristata* та інші.

Особливістю групи бореальних болотних видів є значна кількість реліктових видів: *Ophiglossum vulgatum*, *Betula humilis*, *Salix starkiana*, *Salix myrtilloides*, *Salix myrsinifolia*, а серед видів сухих екотопів – *Heliantuenum ovatum* (Viv) Dun.

Основу флори боліт в цілому складають види багатого мінерального живлення, відсутні види, пов'язані з мезотрофними та оліготрофними болотами, які зовсім відсутні на даній території. Лише на окремих ділянках, які починають вступати в мезотрофну стадію, у флорі виявлена *Oxycoccus palustris* Pers. як асектатор, а домінантами є евтрофні види.

Основу флори лук утворюють види з широкими ареалами, які зростають практично на всіх луках рівнинної частини України. Але деякі лучні види трапляються переважно на Поліссі. Це такі бореальні види, як *Parnassia palustris*, рідкісний лучний вид *Polemonium caeruleum* (відмічена в деяких локалітетах заказника). Водні та прибережно-водні види мають в цілому також здебільшого широкі ареали і трапляються у різних природних зонах. Серед видів, що зростають переважно на Поліссі, в заказнику виявлений *Hottonia palustre*. В зв'язку з відсутністю широколистяних лісів майже відсутні неморальні види.

Характерною особливістю флори даної території є значна кількість погранично-ареальних видів – бореальних на південній межі поширення. На південно-західній межі поширення знаходиться *Carex juncella* (Fries) Th. Fries subsp. *wiluica* (Meinsh.) Egorova та *Polemonium caeruleum*, основні локалітети яких знаходяться на Лівобережному Поліссі, а досліджувана територія є унікальною за представленістю даних видів.

Раритетна компонента флори включає 21 вид, серед них виявлені види, які охороняються на міжнародному рівні (1), загальнодержавному (10) та регіональному (10). Види, занесені до Додатку 1 Бернської конвенції: *Ostericum palustre* (Bess) Bess. На території регіону досліджень виявлена популяція знаходиться в західній її частині на торф'янистій луці з *Deschampsia caespitosa* та *Agrostis stolonifera*. Види, занесені до Червоної книги України (2009): *Betula humilis* Scharank; *Iris sibirica* L., *Salix starkeana* Willd; *ix myrtilloides* L.; *Orchis nervulosa* Sakalo; *Ophiglossum vulgatum* L, *Platanthera bifolia* (L.) Rich; *Dactylorhiza incarhata* (L.) Soó; *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó; *Dactylorhiza fuchii* (Druce) Soó; *Iris sibirica* L. Види, які охороняються в Чернігівській області: *Carex juncella* (Fries) Th.Fries; *Gentiana pneumonanthe* L.; *Polemonium caeruleum* L.; *Dryopteris cristata* (L.) A.Gray; *Oxycoccus palustre* Pers; *Salix myrsinifolia* Salisb, *Campanula cervicaria* L.; *Diantus stenocalyx* Juz.; *Parnassia palustris* L.; *Heliantuenum ovatum* (Viv) Dun.

Особливої ценотичної цінності цій території надають збережені в природному стані рідкісні болотні угруповання з *Carex juncella* та *Betula humilis*. Своєрідною і цінною є флора даної території, в складі якої такі рідкісні болотні види як *Salix starkeana*, *Betula humilis*, *Polemonium caeruleum* та інші утворюють численні популяції.

Висновки. Болотний масив "Замглай" та прилеглі до нього території – це широка заболочена долина, яка тягнеться смугою майже на 70 км північніше Чернігова, з'єднуючи сучасні долини Дніпра і Десни. Ця територія в цілому є однією з найбільших на Чернігівському Поліссі евтрофних боліт, місцями мезотрофних комплексів у верхів'ях

р.Замглай. Замглайський болотний комплекс за розмірами і збереженістю гідрофільного біорізноманіття є одним з найбільших в Європі.

Біотопічно, ландшафтної і ценотичної лісо-болотно-водний Замглайський комплекс є досить різноманітним, але в цілому на ньому переважають болотна, лучна та прибережно-водна рослинність з рядом як типових для Полісся, так і рідкісних видів флори та фауни.

Своєрідність цієї території як багатоконпонентної з точки зору екологічної та природоохоронної цінності дозволяє розглядати її як цілісний територіальний масив, що потребує охорони та обмеження антропогенних впливів. Незважаючи на значний антропогенний вплив у східній частині території досліджень в минулому, завдяки специфіці ландшафтно-структури, центральна та більш західна частина набувають природного стану і характеризуються своєрідними природними комплексами, які зберігають притаманне цій долині ценотичне та флористичне різноманіття. Найбільш поширеною та різноманітною за ценотичним складом є болотна рослинність.

В перспективі на цій території, яку можна розглядати як осередок цінного лісо-болотно-водного біорізноманіття лісової зони, специфічності та натурності ландшафтів, може бути створений біосферний резерват. Вона може зв'язувати деснянські ключові території різного рівня і сполучні території з виходом на басейн верхнього Дніпра та на інші збережені природні території Республіки Білорусь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андриєнко Т.Л. Рідкісні види судинних рослин Українського Полісся /Т.Л. Андриєнко //Укр. ботан. журн. - 2008. - Т.65, № 5. - С.666-673.
2. Карпенко Ю.О. Біотопи поширення раритетних видів вищих спорових судинних рослин в поліській частині Лівобережжя Дніпра /Ю.О.Карпенко / Фіторізноманіття прикордонних територій України, Росії та Білорусі у постчорнобильський період : зб. стат. за мат. міжн. конф. (Чернігів, 17-18 груд. 2010 р.) / Чернігів, нац. пед. ун-т ім.Т.Г.Шевченка, Черніг. обл. орг. Всеукр. екол. ліги. Київ : Фітосоціоцентр, - 2010. - С.114-121.
3. Лукаш А. В. Редкие и охраняемые растения Полесья /А.В.Лукаш, Т.Л.Андриєнко. - Киев: Фітосоціоцентр, - 2011. - 168 с.
4. Мулярчук С.О. Рослинність Чернігівщини /С.О.Мулярчук. - Київ: Вища школа, 1970. - 212 с.
5. Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона / [під заг. ред. Т.Л.Андриєнко, В.А.Онищенко, О.І.Прядко та ін. - К.: Фітосоціоцентр, - 2006. - 316 с.
6. Червона книга України. Рослинний світ / [під заг. ред. Я.П.Дідуха]. - К.: Глобалконсалтинг, 2009. - 900 с.
7. Червона книга України. Тваринний світ. [під заг. ред. І.Акімова]. - К.: Глобалконсалтинг, 2009. - 600 с.

РОБОЧА ПОЇЗДКА І.ОВЧАРЕНКО ДО АВСТРАЛІЇ

GOULBURN
BROKEN
CATCHMENT
MANAGEMENT
AUTHORITY

gbcm@vic.gov.au

GOULBURN
BROKEN
CATCHMENT
MANAGEMENT
AUTHORITY

gbcm@vic.gov.au

GOULBURN
BROKEN
CATCHMENT
MANAGEMENT
AUTHORITY

gbcm@vic.gov.au

13-18 травня Голова Держводагентства Ірина Овчаренко перебувала у Австралії, де брала участь у навчання-обміні GEF: IW LEARN та IRF між басейном річки Дністер та Басейновою адміністрацією Гоулберн Брокен.

Повернувшись із службового відрядження, Голова Держводагентства Ірина Овчаренко поділилася з апаратом Агентства набутими знаннями та досвідом.

"Ми маємо бути "адвокатом" водних ресурсів, завжди готовими до професійного спілкування з водокористувачами, місцевою владою, громадськістю, готовими до побудови партнерських стосунків із ними. Наш обов'язок – мотивувати українців дбайливо поводитися з водою, на простих практичних кроках роз'яснювати водну політику".

Ірина Овчаренко передала українським водникам від австралійських щирі вітання і художній подарунок від Басейнового управління Гоулберн Брокен.

Голова Держводагентства зазначила, що водогосподарникам України є чому повчитись у австралійських водників, адже у нас спільні цілі.

№ 5-6, 2019

Water is life

ВОДНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Державне агентство
водних ресурсів України

ВОДА - ЦЕ ЖИТТЯ

2019 рік

- Вручена почесна нагорода – «Водний Оскар»
- Вітаємо з Днем працівників водного господарства
- Міжнародний День Дністра - 2019

Ukraine NOW

vodacpk@gmail.com
<http://vodacpk.com.ua>